

לעומקו של מקרא

דברי עומק
בפרשת השבוע ובמועדים

תזריע
ה'תשפ"ד

בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות

לטל': 052-7675895

גור-אריה צור

מודיעין עילית

ניתן להצטרף לתפוצת מייל:

leshem895@gmail.com

לעומקו של מקרא תזריע

שיפריד הכתוב בין שני עניינים אלו, ויסמך הכתוב פר' שמיני לפר' אחרי-מות, שהם מאותו העניין, ורק לאחר מכן יכתוב וזאת החיה ותורת הבהמה ויסמך לה תורת האדם בתזריע ומצורע.

אלא על כרחך אי אפשר להפריד את זאת הסִּפָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ ממותם של בני אהרן, כאשר התבאר בלעומקו של מקרא בפרשת שמיני, ואשר על כן תהיינה הפרשיות סמוכות על דרך דביקות במקום ברוך הוא. שזאת החיה אשר תאכלו, היא מלשון חיים שאתם דביקים במקום, (רש"י שם), והיא הדרך הנרצית לדביקות במקום. וראוי להסמיכה למות שני בני אהרן לתקן שרשם במקום עליון שהקריבו אש זרה ולא היו לכאורה דביקים במקום בדרך הנרצית. או כאוה"ח הק' שמסרו עצמם למיתה מרב דביקותם במקום, ולכן ראוי להסמיכם אל וזאת החיה אשר תאכלו, מלשון חיים ודביקות במקום.

ואשר על כן מות שני בני אהרן בשמיני יגרור אחריו את זאת הסִּפָּה, וזאת הסִּפָּה יגרור אחריו את זאת תורת הבהמה עד סוף שמיני, ותורת

הקדמה לפרשיות תזריע-מצורע

בענין סמיכות הפרשיות

שמיני תזריע מצורע אחרי מות

לכאורה קשה, מדוע נכתבו פרשיות תזריע-מצורע בין שמיני לאחרי-מות. והרי שמיני ואחרי-מות ענין אחד להם, מות שני בני אהרן. והרי יש כאן כעין הפסק באמצע ענין.

כך לכאורה הוקשה לרש"י ולתרץ מביא מדרש רבה אָמַר רַבִּי שְׁמַלְאִי, כְּשֶׁם שְׂפִיצִירְתּוֹ שֶׁל אָדָם אֶחָד בְּהֵמָה טִיָּה נְעוּף, כִּף תּוֹרְתּוֹ אֶחָד בְּהֵמָה טִיָּה נְעוּף,

הַדָּא הוּא דְכָתִיב זֹאת תּוֹרַת הַבְּהֵמָה [בסוף שמיני], וְאַחַר כֵּן אֵשֶׁה פִּי תִזְרִיעַ.

ובשימת לב, פרשת שמיני מחולקת כביכול לשני עניינים שונים. האחד מות שני בני אהרן, והעניין השני הוא ענין זאת הסִּפָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ. ואשר על כן, עדיין יש לשאול,

לעומקו של מקרא תזריע

באחרי מות היא תיקון לפגם הצרעת שעל ידי הוידוי בעבודת יום הכפורים מתקנים את פגם הצרעת שבאה משום פגם הלשון.

או פֶּלֶף לְדָרֶךְ זֶה שֶׁל סְמִיכוֹת שְׁמִינִי לְשְׁמִינִי, וְשְׁמִינִי לְשְׁמִינִי, וְשְׁמִינִי לְשְׁמִינִי, וּפִירוּשׁוֹ עַל דֶּרֶךְ הַצַּח: הַסְּמִיךְ הַכְּתוּב אֶת הַיּוֹם הַשְּׁמִינִי לְמִלּוּאִים לְיֻבְיּוֹם הַשְּׁמִינִי יְמוֹל [תזריע], וְיֻבְיּוֹם הַשְּׁמִינִי יְמוֹל הַסְּמִיךְ לְיֻבְיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִקַּח שְׁנֵי כִבְשִׁים וְגו' [מצורע], וְבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִקַּח נֶסֶם לְיוֹם הַשְּׁמִינִי שֶׁל הַמִּלּוּאִים, שְׁבוּ נִתְּנָה עֲבוֹדַת יוֹם הַכְּפוּרִים [אחרי מות].

וְהֵם חֲמֵשׁ הַדְּרָגוֹת שֶׁל שְׁמִינִי, כִּנְגַד נֶרֶךְ-ח'י נֶפֶשׁ רוּחַ נִשְׁמָה חִיָּה-יְחִידָה, שֶׁנֶּפֶחַ הַקֶּב"ה בָּאֵדָם. וְהֵם:
בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי לְמִלּוּאִים כִּנְגַד הַנֶּפֶשׁ.

וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יְמוֹל כִּנְגַד הַרוּחַ,
וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי לְטַהֲרַת הַמְּצוּרֵעַ כִּנְגַד הַנִּשְׁמָה,

וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי שְׁבוּ נִתְּנָה עֲבוֹדַת יוֹם הַכְּפוּרִים כִּנְגַד שְׁתֵּי דְרָגוֹת עֲלִיוֹנוֹת שֶׁבִּנְשֵׁמָה הַנִּקְרָאוֹת חִיָּה-יְחִידָה.

הַבְּהֵמָה תִּגְרֹר אַחֲרֶיהָ אֶת זֹאת תּוֹרַת הַיִּלְדָּת, וְתוֹרַת הַיּוֹלְדֵת תִּגְרֹר אַחֲרֶיהָ אֶת זֹאת תּוֹרַת הַצֶּרְעָת עַד סוֹף תְּזַרִּיעַ מְצוּרֵעַ, (יֵד, גו'), וְרַק אַחֲרֵי כֵן תִּכְתֹּב פֶּרֶשֶׁת אַחֲרֵי-מוֹת כַּחוֹזֵר עַל הַרְאֻשׁוֹנוֹת לַעֲנִין מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן, וְבֵה תִּתְבַּאֵר עֲבוֹדַת יוֹם הַכְּפוּרִים שֶׁהִיא הַדְּרָגָה הַנְּעִלִית בְּיוֹתֵר שֶׁל דְּבִיקוֹת בַּמָּקוֹם ב"ה.

או פֶּלֶף לְדָרֶךְ סְמִיכוֹת הַטְּהָרוֹת זֶה לְזוֹ. טַהֲרָה מְטוֹמְאֵת הַמֵּת [שֶׁל שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן שְׁמֵתוֹ] בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי, לְטַהֲרַת חַיָּה וְעוֹף [הַמּוֹתְרִים לְאִכִּילָהּ] וְטַהֲרָתָם לְטַהֲרַת הַיּוֹלְדֵת בְּפֶר' תְּזַרִּיעַ, וְטַהֲרַת הַיּוֹלְדֵת לְטַהֲרַת הַצֶּרְעָת בְּפֶר' מְצוּרֵעַ, וְטַהֲרַת הַצֶּרְעָת לְטַהֲרַת אֶהֱרֹן בְּאַחֲרֵי-מוֹת וְנִסְדְּרוּ לְפִי סֹדֵר הַבְּרִיאָה שֶׁתְּכַלִּית הַבְּרִיאָה לְטַהֵר אֶת הָאָדָם.

או פֶּלֶף לְדָרֶךְ הַתִּיקוּנִים. שְׁזֹאת הַחִיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ הִיא מִלְשׁוֹן חַיּוֹת, וְהִיא תִּיקוּן לְאֵשׁ זֶרֶה שֶׁאֵין בָּהּ כְּדֵי לִיתֵן חַיּוֹת בְּעוֹלָמוֹת, וְהַיּוֹלְדֵת הִיא תִּיקוּן לְמֵאֲכֻלוֹת אֲסוּרִים כִּנְאֻמֵּר לְחוּהָ בְּעֶצֶב תִּלְדֵי בָנִים עַל אֲשֶׁר אֲכָלָה מִן הָעֵץ הָאֲסוּר, וְהַצֶּרְעָת הִיא תִּיקוּן לְפָגַם הַלְשׁוֹן שֶׁל הַיִּלּוּד שֶׁלֹּא יוֹצִיא רֵעַ מִפִּי, וְעֲבוֹדַת יוֹם הַכְּפוּרִים

לעומקו של מקרא תזריע

ויש לשאול מדוע אם כן כתבה התורה איסור אכילה בלשון נגיעה.

ולעומקו של מקרא ועל דרך הרמז יש לומר דליכא מילתא דלא רמיזא באורייתא, שבזה שכתבה התורה איסור אכילה בלשון נגיעה רמזה התורה למה שהוסיפה חוה מדעתה (בראשית ג, ג) לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו, פן תמותון.

ופירש אוה"ח הק' כי לרוב ההרחקה אמרה כן: וז"ל: והוסיפה לומר ולא תגעו בו הגם שלא נאמר בדברי ה', חשבה כיון שהמניעה היא לצד שלא תסתכן מעתה כל מה שתוסיף להרחיק מבחינת המזיק כן ראוי לעשות. ואע"פ שטבול יום מותר בנגיעה כנ"ל, מכל מקום גילתה התורה את יסוד ההרחקה מן הדבר המזיק. עכ"ל.

ואשר על כן יש לומר שהזכירה התורה בטומאת היולדת איסור אכילה בלשון נגיעה, כי בסבלה זה של ימי טומאתה היא מתקנת את עוון חוה, עז-מלאת ימי טהרה.

ובהיות שמיני מספר מעל הטבע, לכך ייעד הקב"ה את האדם למשול בטבעו ומתוך כך ימשול בטבע העולם כולו.

ואשר על כן נסמכו זאת לזאת, וזאת ל"ובזאת", להשלים את נר"ן לקומת האדם השלימה של חיה יחידה. פירוש: זאת החיה, לזאת תורת המצורע, וזאת תורת המצורע לובזאת יבוא אהרון אל הקדש.

וכאומרו: בזאת החיה-יחידה יבוא אהרון אל הקדש. וישמש אהרון כנוטריקון: מאדם הראשון עד הדור האחרון.

פר' תזריע

בְּכֹל-קֹדֶשׁ לֹא-תִגַּע וְאֶל-הַמִּקְדָּשׁ לֹא תָבֹא עַד-מְלֵאת יְמֵי טְהָרָה: (יב, ד')

פירש רש"י לא תגע אזהרה לאוכל. ומפרש השפתי חכמים שאין כאן אזהרה לנוגע, כי טבול יום מותר בנגיעה. לכן פירש"י אזהרה לאוכל.

לעומקו של מקרא תזריע

הוא מצד **הַחֶסֶד**. **שְׁמַחְסֵר** מהקדושה שבעולם. וכן תרגם אונקלוס **צָרַעַת מִמְאָרַת סְגִירוֹת מְחֻסָּרָא** (יג,נא'). ועיני הכהן שכולו **חסד** מתקנות את **החסר** שבמראה צרות העין של המצורע.

ועל דרך הצח יאמר שלכן נאמר **וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן**, שנרמז בזה שם החסד והרחמים י'הו'ה'. **כיצד: וְרָאָה [הו'] היינו יו"ד בגימטרי' קטנה עם הכולל, וְרָאָה' היינו י' , הו היינו הו' ה' כהן היינו ה' אחרונה של השם, יחד: י'הו'ה'. לומר לך, שרחמי ה' מושפעים על המצורע על ידי הכהן.**

ועוד יש לומר כי יש נוסחים באונקלוס שקורא לממארת במקום **מְחֻסָּרָא** - **מְחֻזָּרָא**. וכפי שמביא הרמב"ן: [יג,נב']: כי צרעת ממארת היא. לשון סלון ממאיר (יחזקאל כח כד) ומדרשו (תו"כ נגעים פרק יד יא) תן לו **מארה** שלא תהנה ממנו לשון רש"י ואונקלוס תרגם סגירות **מחזרא** שעשאו כן מן סלון ממאיר שכן קורין בארמית לקוצים המכאיבים חזרי, כחזרא בגבבא דעמרא (ברכות ח) [כקוצים התקועים בגיזות הצמר

וְרָאָה הַכֹּהֵן

וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת-הַנֶּגַע בְּעוֹר-הַבָּשָׂר (יב, ג)

יש ליתן טעם בכל אותן לשונות של ראה שנקטה התורה. **וְרָאָה הַכֹּהֵן, וְעָמַל אִין-מְרָאָה מִן-הָעוֹר, וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן וּבָיִוִם הַרְאֹת, וְאָם יִרְאָנָה הַכֹּהֵן, ועוד ועוד.**

ועל דרך הרמז יש לומר **צרו"ע**, נוטריקון **צרות עין**. **שהצרעת** באה לתקן **צרות העין**. וכפי שאמרו מצורע מוציא רע, יש מוציא רע בפיו. ויש מוציא רע **בעיניו**. והם שני צדדים של אותה מטבע. כי המצורע מוציא רע בפיו **מפני** שהוא צר עין בזולתו. והתיקון **לצרות העין היא על ידי ראה קדושה**. ראיית קדש של הכהן. ולכן תמצא כל אותן לשונות של ראה בתיקון הצרעת. **וְרָאָה הַכֹּהֵן, וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן, וּבָיִוִם הַרְאֹת, וְאָם יִרְאָנָה הַכֹּהֵן, וכו'.**

ועוד י"ל, שהכהן הוא מצד **החסד**, שנאמר תומיך ואוריך לאיש **חסידיך**, והמצורע צר העין הוא **היפך החסד**,

לעומקו של מקרא תזריע

צָרַעַת הוּא (יג,ג).

צָרַעַת הוּא. (יג,ח).

יש ליתן טעם מדוע יכתוב פעם צָרַעַת הוּא. ופעם צָרַעַת הוּא. וי"ל לפשוטו של מקרא באמרו צָרַעַת הוּא הכוונה לצרעת שהיא לשון נקבה, ובאמרו הוּא הכוונה לנגע, והוא בסמיכות. נגע צָרַעַת הוּא.

ולעומקו של מקרא יאמר, צָרַעַת הוּא הכוונה למצורע עצמו. יען צר עין הוּא. וכאשר יאמר צָרַעַת הוּא, כוונתו לומר כביכול, צרעתו היא.

ובשימת לב, גם באמרו צָרַעַת הוּא בחיריק, נכתב הוּא. שבמעשיו הוּא גרם לצרעתו ולכן נקראת על שמו, ולא מעצמה באה הצרעת, אלא בגלל מעשיו של הצרוע.

ועל דרך הסוד יאמר שבכותבו הוּא כוונתו להקב"ה הנקרא הוּא, כאמרו ה' הוּא האלקים, וכאמרו הוּא אלקינו אין עוד, והכתיב צרעת הוא בא לרמוז שרק הוּא, רק בידו של הקב"ה לרפאותו מצרעתו,

הקורעים את הצמר מן הגבבא כשרוצים להוציאם].

ועל כן יש לומר על דרך הצח מחזרא על שם שאם המצורע אינו חוזר בו, הצרעת מחזרת אחריו להוסיף עליו כאבו, ואם חוזר בו, אינה חוזרת ונטהר. לכן נקראת גם: סגירותא מחזרא.

נגע צָרַעַת

צָרַעַת. מנוקד קמץ פתח פתח. (יג, ג)

ועל דרך הרמז, ירמוז כיצד נהיה האדם מצורע. שהיה בתחילה צדיק, אלא שקמץ בצדיקותו, אבל אותיות ר'ע' הם עין הרע, פְּתַח פְּתַח רחב לטומאתו. וראהו הכהן, הוא הקב"ה, וטמא אותו. שהבא ליטמא פותחין לו.

ויש אשר גם הר' תהיה בניקוד של קמץ, כאשר מובא באתנחתא או בסוף פסוק. כעין (יד,נוז) זָאת תִּוְרַת הַצָּרַעַת, שגם אם יתעורר לראיה טובה, הרי יקמץ בזה מאד, ומיד היא תהפוך לצרות עין.

לעומקו של מקרא תזריע

[יג,ד] וְעַמְלֵק אִין-מְרֻאָה מִן-הָעוֹר לֹא יִדְעֵתִי פִירוּשׁוֹ. [עכ"ד]

ומבאר השפתי חכמים את הקושי של רש"י: משום דקשה לו כיון דבהרת לבנה היא, למה אינה עמוקה מן העור דהא כל מראה לבנה עמוקה מן השחור כמו שפירשתי ומשום קושיא זו לא ידע רש"י לפרש טעמא דקרא. כן פירש הרמב"ן זכרונו לברכה. והרמב"ן זכרונו לברכה תיקן קושיא זו לפי פירושו שפירש דעת רש"י זכרונו לברכה, וזה לשונו של הרמב"ן: והנה אנחנו יכולין לתקן הקושיא הזו שלא יאמרו הכתובים במראה נגע שיהיה עמוק מן העור אלא כשיהפך בו שער לבן אבל כשאמר "ושערה לא הפך לבן" יאמר "ועמוק אין מראה מן העור".

ולתוספת ביאור יש לומר דכוונתו בזה גם ש"עמלק אין-מְרֻאָה" כבהרת, אך מכל מקום מראה עמוק פחות על כל פנים כ"שאת" שהיא גבוהה מבהרת, כדברי הרמב"ן. שהרי פירש רש"י לעיל כל מראה לבן עמוק הוא. שהרי העמקות בסמינים היא יחסית זה לזה.

ולפי דברים אלו נשתוו דברי רש"י והרמב"ן. שאמנם "שאת" כשמה כן

עמלק מעור בשורו

וְרָאָה הִפְקֵן אֶת-הַנֶּגַע בְּעוֹר-הַבָּשָׂר וְשֵׁעַר בְּנִגְעַת הַפֶּדָּה | לָבֶן וּמְרֻאָה הַנֶּגַע עַמְלֵק מְעוֹר בְּשׂוֹרוֹ נִגְעַת צְרַעַת הָיָא וְרָאָהּ הִפְקֵן וְטַמְאָתוֹ (יג, ג)

ואם-בהרת לבנה הוא בעור בשורו וְעַמְלֵק אִין-מְרֻאָה מִן-הָעוֹר וְשֵׁעֶרָה לֹא-הִפְקֵן לָבֶן וְהִסְגִּיר הִפְקֵן אֶת-הַנֶּגַע שְׂבַעַת יָמִים: (יג, ד)

פירש רש"י ומְרֻאָה הַנֶּגַע עַמְלֵק מְעוֹר בְּשׂוֹרוֹ כל מראה לבן - עמוק הוא. והשיג עליו הרמב"ן, שאדרבה, לבן מראה גבוה. שכן שְׂאֵת לבנה מטמאה, ושְׂאֵת היא מראה נגע גבוה, אשר על כן נקראת שְׂאֵת מלשון נשיאה למעלה. ומתוך הרמב"ן את השגתו באומר: ואולי נאמר שלשון "שאת" מוגבהת היא כנגד הבהרת.

ובביאור דבריו שאכן שאת גם היא עמוקה ככל הנגעים, רק לא עמוקה כל כך כמו הבהרת, ולעומת הבהרת נראית היא גבוהה יותר. וכן מובא בכסף משנה על הרמב"ם פרק א' מהלכות צרעת הלכה ו'. ומוסיף שם: ובזה עלה ארוכה למה שפירש רש"י

לעומקו של מקרא תזריע

לומר וְעַמְלֵךְ אֵין-מִרְאָה מִן-הָעוֹר אלא
למען ירוץ הקורא בו. שהרי ממילא
אין קיום לנגע כנ"ל.

ושַׁעֲרָה לא מפיק ה'א

יש ליתן טעם מדוע לא יבוא המפיק
בה'א. כנאמר: וּשְׁעָרָה לֹא-הִפְדָּה לְבָן.
ואכן, מצאנו מחלוקת במסכת נגעים
פרק ד, משנה ו' ר' שמעון וחכמים,
והדיון מובא בספרא ומבואר על ידי
המלבי"ם:

ושערה לא הפך לבן - ר"ש דורש
הכתיב, "ושערה" במפיק, רצה לומר
שער הבהרת, לא שער המחיה. ודעת
חכמים שדורשים הכתוב ושערה
בלא מפיק והלכה כחכמים
שדורשים הפסוק לא מפיק ה'א,
לומר לך שאפילו שערה אחת
מעכבת.

ומוסיף המלבי"ם: וצע"ק דבעלמא
סבר ר"ש יש אם למקרא, וכאן

היא, מראה גבוה הוא כדברי הרמב"ן,
אך עדיין עמוק הוא כדברי רש"י,
שאמנם היא גבוהה מבהרת אך ביחס
לשאר העור מראה עמוק, שהרי סוף
סוף לבנה היא. ואם אכן אין היא
לבנה, אזי ודאי אין מראה עמוק. וזה
שפירש רש"י: לא ידעתי פירושו, כי
פשוט הוא, ולכאורה לא היה צריך
להיאמר. בין אם אין מראה עמוק כל
כך אך עדיין עמוק כי לבן הוא, או
פשוט הוא שאין מראה עמוק כי אין בו
מראה לבן, וכפי שתיקן לומר הרמב"ן.

או כלך לדרך זו: שהפסוק וְעַמְלֵךְ
אֵין-מִרְאָה מִן-הָעוֹר [יג,ד'] כולו
מדבר בבהרת שאין לה קיום, ומכיון
שאין לה קיום אין הלבן שבה נראה
עמוק מן העור. כי לא זה הוא הלבן
שמטמא בנגעים. וכפי שמובא בפסוק
ו, שלאחריו: וְנִצָּה הַפֶּה אֹתוֹ בְּיוֹם
הַשְּׁבִיעִי שְ�נִיתָ וְהִנֵּה פִקָּה הַנֶּגַע וְלֹא-
פָּשָׂה הַנֶּגַע בְּעוֹר וְיִתְרוֹ הַפֶּה מִסְפַּחַת
הָאֵל וְכִבֵּס בְּגָדָיו וְיִתְקַר:

כלומר שאינו הלבן שמטמא בנגעים.
וממילא וְעַמְלֵךְ אֵין-מִרְאָה מִן-הָעוֹר.

ואשר על כן פירש רש"י לא ידעתי
פירושו כי פשוט הוא, ולא היה צריך

לעומקו של מקרא תזריע

גבהות ושפלות בנגעים

לעומקו של מקרא יש ליתן את הדעת מדוע חילק הכתוב בין הנגעים לפי **גבהות ושפלות**, בהיותן עמוקות מן העור.

ובביאור הענין, יש לומר, שכל תיקון נגע הצרעת הוא להוציא את **הטומאה הפנימית החוצה**. והוא תיקון הפנימיות הרעה של המצורע.

ועיני הכהן הוכשרו לכך על ידי בורא עולם לטמא את הנגע או לטהרו על פי המראה אשר יראה לו הבורא. **ולעתים** יראה לו **לבן עמוק**, כרש"י, ולעתים יראה לו **לבן גבוה**, כהרמב"ן. כי צופה הקב"ה ויודע כל הנסתרות. **ואין בזה כללים טבעיים**, אלא הכל לפי מראה עיני הכהן אשר מראה לו הקב"ה באותו הזמן. והקב"ה מודד מדה כנגד מדה, להשפיל גבהות לב המצורע, ובהיותו שפל ונכנע להגביהו. **שהמצורע** מתהדר בלבבונותו לומר **טהור אני** ומסתיר כביכול עמוק את מחשבותיו הרעות ואת צרות עיניו, וכלפי חוץ מדבר נכבדות ובסתר מכה את רעהו בלשונו הרעה.

שדורש המפיק משמע לפיו שיש אם למסורת. עד כאן דברי המלבי"ם.

מכל מקום, מביון שהלכה כחכמים שאינם דורשים כאן את המפיק, קרינו ביה **ושערה** - לא מפיק ה"א. **ולפי מה שהתבאר בסוף מטות** (במדבר לב, מב): **וְנָבַח הַלֵּךְ וַיִּלְפָּד אֶת-קַנְתָּ וְאֶת-בְּנֵיהָ וַיִּקְרָא לָהּ נָבַח בְּשֵׁמוֹ. לָהּ - לֹא מִפִּיק ה' א**, ופירש רש"י שם: וראיתי ביסודו של רבי משה הדרשן, **לפי שלא נתקיים לה שם זה לפיכך הוא רפה**, ולא מפיק ה"א, לפי זה יש ליתן **טעם לדעת חכמים** שדורשים ושערה לא מפיק ה"א, מה לא נתקיים כאן.

ולעומקו של מקרא, נראה בעליל, כי גם כאן העדר המפיק יורה כי אין קיום לנגע ככתוב בהמשך: [פסוק ו'] **וְטָהְרוּ הַפֶּה: וְרָאָה הַפֶּה אֶתֹו אֶתֹו בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי שְ�נִיתָ וְהָיָה פִּתְּהָ הַנֶּגַע וְלֹא-פֶשַׁע הַנֶּגַע בְּעוֹר וְטָהְרוּ הַפֶּה מִסְּפַחַת הָאֵו וְכַבֵּס בְּגָדָיו וְטָהַר.** לכן נכתב **ושערה לא-הפך לבן** ללא מפיק בה"א. שלא נתקיים הנגע.

לעומקו של מקרא תזריע

המִסְפַּחַת, שפיו עשה גם עשה והוציא רע, סופו שפיחת וטמאו הכהן.

ועל דרך הצח זה לשון המִסְפַּחַת, שסופו שפיחת וחיסר בעולמו של הקב"ה, כתרגומו של צַרְעַת מִמְאָרַת סְגִירוֹת מְחֻסָּרָא. ומידה כנגד מידה היא, שעל הקב"ה אמרו חז"ל שלא חיסר בעולמו דבר, [ברכות מג:], ובא זה ופיחת וחיסר בעולמו - תהיה טמאה המספחת.

ועוד יש לומר על דרך הרמז, ג' פעמים כתיב לשון פשה בהיטמאו. ואם פֶּשֶׁה תִּפְשֶׁה, וְהִגָּה פֶּשֶׁתָּה.

ירמוז בזה הכתוב על ג' קרבנותיו שצריך להביא. שני כבשים וכבשה אחת. ועל דרך הצח, כאמרו פֶּשֶׁה, כוונתו פה שֶׁה. כאן צריך להביא שֶׁה. ועוד תִּפְשֶׁה, הוא שֶׁה שני, וחזר ואמר פֶּשֶׁתָּה כנגד כבשה תמימה. ואמר מספחת, לשון הפחתה, שבזה רמז שבהיותו דל יכול להיות פוחת, ויביא רק כבש אחד ושתי תורים או שני בני יונה, והוא נקרא קרבן עולה ויורד.

ועוד על דרך הצח, באמרו פֶּשֶׁה תִּפְשֶׁה המִסְפַּחַת, קרי ביה פְּחָה

ואשר על כן באותה מדה מודד לו הקב"ה ומכה אותו בנגע לבן אשר מראהו עמוק מעור בשרו. ועל ידי כך מוציא כביכול את טומאתו החוצה לעין כל. וברצותו הלבן עמוק כבהרת, וברצותו הלבן עמוק פחות כלומר גבוה מעט כשאת, וכפירוש הרמב"ן שלכן נקראת "שאת".

לשון התנשאות לגבי הבהרת.

פֶּשֶׁה תִּפְשֶׁה פֶּשֶׁתָּה

ולא פֶּשֶׁה הִנְגַע בְּעוֹר, וְאִם-פֶּשֶׁה תִּפְשֶׁה המִסְפַּחַת בְּעוֹר וְהִגָּה פֶּשֶׁתָּה המִסְפַּחַת בְּעוֹר (יג, ו'ז"ח)

יש ליתן טעם לג' חזרות אלו בג' צורות שונות: פֶּשֶׁה וְאִם-פֶּשֶׁה תִּפְשֶׁה וְהִגָּה פֶּשֶׁתָּה.

ועל דרך הצח וצחצוח הלשון, וְלֹא פֶּשֶׁה כאמרו נוטריקון: ופה לא עשה. או על דרך הצח - ופה פיו לא עשה עבירה שכאן לא עשה עבירה ולכן וְטָהְרוּ הַפֶּה. אבל, אם פֶּשֶׁה תִּפְשֶׁה

לעומקו של מקרא תזריע

ולכן תחילה תינתן אזהרה למצורע בביתו. ואח"כ בבגד, ורק אח"כ בעור בשרו. והם שכבות וקליפות תחתיהם מסתתר האדם בחטאיו. ועל כן באה הצרעת לקלף הקליפות ממנו. כדי לגלות את הפנימיות ולתקנה.

ואשר על כן, אם שב המצורע בינתיים, אחרי נותן את הבית, לא תפגע הצרעת בבגדו ובעורו, כי הטומאה יצאה כבר החוצה והוא נטהר בתוכו. ותוכו כברו.

ודבר זה שהצרעת באה על האדם בג' שלבים מרומז בפסוק **והתגלח ג'** גדולה. המורה על ג' שלבים, בית, בגד, עור. **והתגלח** הוא כינוי להפשטת הקליפות.

ועל דרך הצח, אל תקרי **והתגלח** באות ח' אלא **והתגלה** באות ה'. והתגלה מה בפנימיותו.

ולכן, בגדיו יהיו פרומים וראשו פרוע ועל שפם יעטה שהם כולם לשונות של **כיסוי וגילוי**. ולכן ישב בדד **מחויץ** למחנה. שכך יתקן את **פנימיותו** על ידי **שיצא החוצה**.

תפצה. שהאות שין והאות צדל' מתחלפות ששתיהן באותו מוצא הפה נאמרות. והוא כנגד שתי תורים או שני בני יונה **שמצפצפות** בפיהן. תיקון למה שצפצף הוא בפיו.

וְרָאֵהוּ הַפֶּה

[י"ג,ג']

יש לשאול, מה ראה הכתוב לייחד ראיה זו של נגעים דווקא לכהן, ולא לכל אדם.

ולעומקו של מקרא יש לומר כי רק יודע תעלומות יכול להעיד על נגעי **נפשו** של אדם. ובאשר הנגעים בעור הבשר **מְקוֹרָם וְשִׁרְשָׁם** הוא **בנגעי הנפש**, לכן דבר זה מסור **לשמים**. **וניתן לעיני הכהן** כוח ראיה מיוחד כביכול **כעיני הקב"ה** לראות את שרש הטומאה של הצרעת עד שתהיה טומאת המצורע כנשאבת החוצה. ויהיה המצורע מוציא את הרע מנפשו ומגופו כתיקון למה שהיה מוציא את הרע מפיו. כעין ניתוח הבית כדי שיראו כולם מה בתוכו. ומתוך שנתן הקב"ה לכהן כח לברך את ישראל, נתן לו גם את הכוח להצילו ולרפאותו מטומאת הצרעת.

לעומקו של מקרא תזריע

ורבינו בחיי ז"ל כתב (בפרשה הנ"ל) **ושם המפורש יוצא מי"א פסוקים הללו, והוא מן י"ג אותיות. עוד שם כתב, אם תזכיר הפסוקים ועם השם היוצא מהם לא תירא מפחד כי השם מועיל לפחד. עכ"ל.**

ובספר שרשי השמות לר' משה זפוטא מובא שהשם שיוצא מן התיבות הוא מכל אות שניה בתיבה הראשונה של כל פסוק.

כיצד: ג' מ נַלַע, ח' מ נַלְנו, ב' מ נְבִיא, ה' מ נְקָר, ג' מ נְגָד, ח' נְתִית, פ' נְפָתִי ר' נַר,

ו'ו'ו' מ - נּוּפֶת, נּוּדוּ, נוּשְקִי, [כאשר נֶפֶת נְדוּ וְנֶשְקִי כולן בכתיב מלא עם ו']

ובתוספת י"ה של שם ה' הרי הוא השם הק':

גחב"ה גחפ"ר, וווי"ה.

ולפי זה יוצא שכל הפסוקים הם כסדר כתיבתם בכתובים, חוץ מ"נגד" ו"נחית" שהראשון תהלים ע"ח והשני תהלים ע"ז.

עוד כותב המאמר הנ"ל, פסוק ראשון (נגע צרעת כי תהיה באדם והובא אל הכהן) יאמרהו ג' פעמים. ונראה

ופירשו בו מצורע יוצא חוץ לג' מחנות. ואפשר שזה גם רמוז בג' הגדולה של והתגלה. וכן כשתקרא והתגלה בה', תרמוז האות ג' על שהתגלה קלונו ועליו לצאת לגלות אל מחוץ למחנה, עד רפואתו.

נַגַע צִרְעַת פִּי תִהְיֶה בְאָדָם וְהוּבָא אֶל-הַכֹּהֵן (יג, ט')

על דרך הסוד:

פסוק זה הוא הראשון מי"א פסוקים שמתחילים בנו"ן ומסיימים בנו"ן, ומועיל לשמירה, נגד כשפים ועין הרע ונגד פחדים. ומובאים בסידורים בפיוטים למוצאי שבת.

וכן רבינו בחיי ז"ל כתב בפר' מטות (לג, לב'): אם תזכיר הפסוקים עם השם היוצא מהם (כדלקמן) לא תירא מפחד כי השם מועיל לפחד.

ובספר "נפתולי אלקים" בפרשת מטות כתב: ורבינו יהודה החסיד ז"ל סדרם כך: נגע, נחנו, נביא, נהר, נגד, נחית, נפתי, נר, נופת, נודו, נושקי.

לעומקו של מקרא תזריע

רבוננו של עולם, הצל את עמך בית ישראל, מכל מיני כשפים ומכל עין הרע. וכשם שפרשת הנפיה על אבותינו שבמדבר שלא שלטה עליהם עינא בישא דבלעם, כן תפוש עלינו [ועל פלוני בן פלוני] ברחמיה הרבים, להיותינו מקסים במקסה ובהנהגה בשמותיה הקדושים, מכל עינא בישא. (יש מוסיפים "ונאמר אמן").

ועל דרך הצח, מה שנאמר לקמן וטמא | טמא יקרא, (יג, מה) ירמוז ללחש זה. כיצד:

טמ"א בגימטריה נ'. וטמא | טמא שמוטעם במירכא טיפחא ומפסיק באמצע, ירמוז על נ' בתחילת הפסוק ונ' בסוף הפסוק. יקרא, ירמוז לאחד עשר פסוקים שהם גימטריה י"א קרא י.

והובא

והובא אל-הפקה (יג, ט')

על דרך הרמז, ירמוז הפסוק למה שהביאה הגמ' [ברכות נד עמ' א-ב] על שני מצורעים שהלכו בסוף המחנה אשר שמם: את והב, שנאמר [במדבר פרק-כא-יד] על כן יאמר בספר מלחמת ה' את והב בסופה ואת

לומר שאומרים אותו ג' פעמים, כנגד ג' גדולה שב"והתגלה".

ואלו הם ה-י"א פסוקים:

גלע צרעת כי תהיה באדם. והובא אל הפה:

נתנו נעבר תלוצים לפני ה' ארץ פנעו. ואתנו אחזת נתלתנו, מעבר לירדן: נביא מקרבה מאסיה כמני, יקים לה ה' אלהיה אליו תשמעו:

נתר פלגיו ישמחו עיר אלהים. קדש משכני עליון:

נגד אבותם עשה פלא. בארץ מצרים שדה צען:

נתית כצאן עמך. ביד משה ואהרן: נפתי משפכי. מר אהלים וקנמון:

נר ה' נשמת אדם. הפש כל סדרי בטן: נר פת תטפנה שפתותיה פלה. דבש וקלב פסת לשונך, וריס שלמתיה פריס לבנון:

נר דו מתוך ככל ומארץ פשדים צאו. והיו פעתודים לפני צאן:

נר שקי קשת מימינים ומשמאלים באבנים, ובחצים בקשת. מאחי שאול מבגמן:

ומובאים בפיוטים במוצאי שבת עם הבקשה שלאחריו:

לעומקו של מקרא תזריע

פְּלוּ הַפֶּךָ לְבֶן טְהוֹר הוּא (יג, יג)
בא לרמז שהמצורע הרי הוא אחד בפה ואחד בלב, שאין תוכו כברו, בחוץ לבן בפנים שחור, ולכן הנגע הלבן נראה עמוק מעור בשרו, שבא להעמיק ולגלות את השחור שבתוכו. וכאן רמז לך הפסוק שאם כולו הפך לבן, גם בחוץ וגם בלבו פנימה, טהור הוא. שודאי שב מדרכו הרעה, ונעשה תוכו כברו. וכן הבשר החי שנהפך ללבן, כי הבשר החי הוא כנגד הפנימיות שהפכה כולה ללבן. שהרי החיצוניות תעיד על מה שנעשה בפנימיותו.

וּבְיוֹם הַרְאֹתָ בּוֹ פֶּשֶׁר חַי יִטָּמָא (יג, יד)

יש ליתן טעם בשייכות הבשר החי לטומאה וטהרה. ולעומקו של מקרא, ועל דרך צחצוח הלשון, נראה לומר: דרכו של הבשר להיות מכוסה בעור. ועור הוא כנגד רוע.

וההסבר בזה שְׂרֹעַ לבו של המצורע הסיר כביכול את העור מעל הבשר. ובצרעתו, כביכול, נעלמו הכתנות עור שהלבישו הקב"ה לאדם הראשון, והכהן מחזירם לו במאור עיניו שנאמר

הַנְּקָלִים אֲרָגוּן. וזכו לגלות את ניסי ה' בכניסה לארץ. ונרמז בפסוק **וְהוֹבֵא אֶל-הַכֹּהֵן מֵאֵי הַיְּבוֹא. וְבֵא אֶל הַכֹּהֵן מִבְּעֵי לֵיָּהּ. אֲלֵא רִמְזוּ יֵשׁ כִּאֵן לֵאֵת וְהַב. וְהוֹבֵא, אוֹתִיּוֹת אֲמַצְעִיּוֹת הֵן וְהַב: וְהוֹב א. הַאוֹת א' שְׁבִסוֹף הַמִּילָה וְהוֹבֵא תִרְמֹזוּ לֵאֵת-וְהַב שֶׁהֲלָכוּ בְּסוֹף הַמַּחְנֶה, וְהַאוֹת ו' שְׁבִרְאֵשׁ הַמִּילָה וְהוֹבֵא תִרְמֹזוּ עַל שְׁשִׁים רְבּוֹא שֶׁהֲלָכוּ בְּרֵאֵשׁ.**

ועל דרך הסוד, והב הוא משמות ע"ב, היוצאים מפסוקים ויסע ויבא ויט, (שמות יד יט-כא), וכן יש כאן עוד משם ע"ב והו. והם שני שמות בתיבה אחת והו-בא, ו-והב-א. לכן נאמר **והובא.**

שהמצורע, בבואו ליטהר, שני מלאכים אליו, והו והב מלווים אותו, שנאמר **הבא ליטהר מסייעין אותו.** והם והו והב המסייעים את הבא ליטהר. וזה ענינו של א"ת. שהמילה את היא בבחינת ע"ב. והו ע"ב והב הרי לך והו את והב. שהשם והו מסוגל לישועה. כפי שאומרים סובבי מזבח: **אני והו הושיעה נא.** ומתלווה לאת והב. וזה נרמז בפסוק **והובא אל הכהן.**

לעומקו של מקרא תזריע

ופשתה בכלול, לזה רמז הפסוק וְהָיָה
בְּמָקוֹם הַשְּׁחִין שְׁאֵת לְבָנָהּ, וכפירוש
הרמב"ן שְׁאֵת הוא מראה גבוה ושוב
נראית גאוותו לבנה מבחוץ דרך
חשיבות, אך שחור מבפנים, וְאִם-
תַּחֲתֶיהָ תַּעֲמִד הַבְּהֵרֶת כפשוטו
במקומה תעמוד ולא תתפשט, וכוונתו
לעומקו של מקרא תחתיה ממש.
במעמקי לבו של האדם, חזר בו, ושב
להיות כבתחילה, צָרְכָת הַשְּׁחִין הָיָה,
שוב חזר להיות צורבא מרבנן, שחוח
ומלא חן. וְטָהָרוּ הַפְּקָן. זה שאמרו
(תדב"א"ר פ"ג). אם ראית ת"ח שעבר
עבירה ביום, אל תהרהר אחריו בלילה
כי בודאי עשה תשובה.

אוּ בְּשָׂר פִּי-יְהִינָה בְּעָרוֹ מְכַנֵּת-אֵשׁ
וְהִיטָהּ מְחִינָת הַמְּכֹזָה בְּהֵרֶת לְבָנָהּ
אֲדַמְדָּמָת אוּ לְבָנָהּ
(יג, כד)
על דרך הרמז יבואר ענין המכוח
כנגד מראה עיני הכהן.

והנראה לומר, מכוח לשון חלון
בארמית. כנאמר בדניאל וְכַנִּיחַ פְּתִיחַן
ליה. ומובא בברכות (לא, א) לעולם
יתפלל אדם בבית שיש בו חלונות

לכל מראה עיני הכהן, ובטהרתו הרי
הוא כלובש כתנות אור.

וּבְשָׂר פִּי-יְהִינָה בּוֹ-בְעָרוֹ שְׁחִין
וְנִרְפָּא: וְהָיָה בְּמָקוֹם הַשְּׁחִין שְׁאֵת
לְבָנָהּ אוּ בְהֵרֶת לְבָנָהּ אֲדַמְדָּמָת
וְנִרְאָה אֶל-הַפְּקָן: וְאִם-תַּחֲתֶיהָ
תַּעֲמִד הַבְּהֵרֶת לֹא פְשָׁתָה צָרְכָת
הַשְּׁחִין הָיָה וְטָהָרוּ הַפְּקָן:

על דרך הרמז יבואר ענין השחין
כרמזי הפרשה. שחין מלשון שְׁחִיחַת.
וכפי שאמרו בן תשעים לְשׁוֹחַ (פרקי
אבות פרק ה משנה כא). ופירש
הרע"ב הולך שְׁחִיחַת וכפוף. ויש
אומרים, לשון שוֹחָה עמוקה. ולפי זה
הוא הכנעה וענוה.

שבערוב ימיו יודע מה עדיפות הענוה
על הגאווה. ומתוך כך שחוח ושפל
ומלא חן.

וזה שיעור הכתוב. וּבְשָׂר, אדם
שנתגאה, פִּי-יְהִינָה בּוֹ-בְעָרוֹ, שגאותו
בערה בו, שְׁחִין, שבמקום בעירת
הגאווה נהיה האדם כשחין שחוח
ושפל, וְנִרְפָּא מגאותו. ואם ח"ו
נהפך במידותיו, ותפשה בו הגאווה

לעומקו של מקרא תזריע

קימו וקבלו. קרי וקבלו וכתוב וקבל. והרי קימו וקבל היינו קבל וקים. שעל ידי הצומות והבכי והמספד קימו וקבלו היהודים עליהם להיות קבל וקים בענוה והכנעה. ומכח זה הדור קבלוה את התורה בימי אחשורוש מאהבה.

וְהִנֵּה נִהְפָּךְ שְׁעָר לְכֹן בְּבִהְרֵת
וּמִרְאֵה עֲמֹק מִן-הָעוֹר (יג,כה')

שהלבן שבה, מראה עמוק מעור
בשרו, בא להוציא מתוך מעמקי עור
בשרו את כל שחור טומאתו.

וְאֵם | יְרָאָה הַפֶּה וְהִנֵּה אֵין-
בְּבִהְרֵת שְׁעָר לְכֹן וּשְׁפִלָּה אֵינָה
מִן-הָעוֹר וְהוּא כְּהָה וְהִסְגִּירוּ הַפֶּה
שְׁבַעַת יָמִים: (יג,כו')

שְׁבַעַת יָמִים. יש ליתן טעם לשבעת
הימים. ועל דרך הרמז והצח, יש
לומר עד שתעבור עליו השבת.
ומתוך קדושת השבת ביום השביעי,
יתן לב לשוב. ישא את עיניו השמימה,
וזה שכתוב שאת המכה היא. וכתוב

שנאמר {דניאל ו-יא} וְכֹנִין פתיחן
ליה.

וחלונות הנפש הן עיניו של האדם,
ומשנתן עיניו במראות הבערות ביצרו
כאש, נעשו מְכַנֵּת אש.

ואשר על כן נאמר במצורע בית אפל
אין רואים נגעו, ולכן אמר רבי אלעזר
[סנהדרין צב.]. לעולם הוּי קָבֵל וְקִיָּם.
ופירש רש"י: הוּי קָבֵל. הוּי עֵנִי
ותחיה. קָבֵל לשון אפל עשה עצמך
אפל ושפל:

וכדאמר רבי זירא [שם] אף אנן נמי
תנינא בית אפל אין פותחין לו חלונות
לראות נגעו.

לפשוטן של דברים גזירת הכתוב -
היא, שנאמר וּבִיּוֹם הַרְּאֹת כּוּ בְּעָר טִי
יִטָּא, ובבית אפל אינו נראה.

ולעומקו של מקרא נאמר שמכיון
שהוא קָבֵל, וסגר עיניו מראות שוא,
לכן אין רואים נגעו. ולא רק משום
גזירת הכתוב אלא גם כי נקי מנגעים.

ולית מילתא דלא רמיזא
באורייתא, שנרמז במגילת אסתר

לעומקו של מקרא תזריע

צדיק מאיר, נהיה צדיק **מהבהב** שהוא
נוטריקון של **צה"ב**. מאיר ואינו
מאיר.

וְשַׁעַר שְׁחַר אֵין בּוֹ (שם לא'),
קרינן **שְׁחַר** מלא עם וו', וכתיב **שְׁחַר**
חסר בלי וו'. **והוא לשון שְׁחַר**. וירמז
שעדיין לא עלה אצלו **השְׁחַר** של אור
התשובה, **והסגיר הכהן את נגע הנתק**
וגו', שיהיה שוב סגור בישיבה, לתקן
את מה שניתק עצמו.

וראה הכהן את הנגע ביום השביעי,
להזכיר יום השבת, כנ"ל, ומכח
זכרון השבת **והנה לא פשה הנתק**
שהניתוק לא הרחיב, אלא אדרבה
התקרב שוב לבוראו, **ולא היה בו**,
ולא היה בו עוד הנתק, והוא יושב
בשער המלך, וזה **שְׁעַר צֶהַב**, ורמזו
שער **בו הצדיק**, והוא ענין צה"ב
בחילוף אותיות, **ומראה הנתק אין**
עמק מן העור, ומה שהיה נראה ניתוק
חלף ואיננו, אין עמוק מן העור שאין
בתוכו כל ניתוק, וזה הוא תיקונו.

הוא. שהוא, המצורע, כולו שאת
המכוה. שחלונות עיניו נישאות
השמימה. וטהרו הכהן כי צרבת
המכוה הוא. שחזרו עיניו להיות עיני
צורבא מרבנן.

ועל דרך הצת, ואל תקרי. אל תקרי
וְהִסְגִּירוּ אלא **וְהִזְכִּירוּ**. שיזכירו
הכהן זכרון **שבעת ימי בראשית**,
כיצד דבר הנחש לשון הרע על בוראו,
והיה מה שהיה. ומתוך כך יתן המצורע
לבו לשוב מדיבורי רכיל ויצהר"ע,
ויאירו פניו כאור שבעת הימים.

וְאִישׁ אֹו אִשָּׁה פִּי-יְהִיָּה בּוֹ נֶגַע
בְּרֹאשׁ אֹו בְּזָקָן (יג, כט')
לעומקו של מקרא נראה כי ירמזון
אלין מליא, של נגעי הראש והזקן,
כנגד נגעי נשיא וזקן היושב בישיבה.
וזה ראש וזָקָן. ולכן כאן שער הנגע
הוא צהוב דק. שהקב"ה מדקדק עם
הצדיקים **כחוט השערה**.

ולכן נקרא נתק. שניתק את עצמו
מרבנו. **ושער צהב** כנגד שלא ישב
בשערים המצוינים בהלכה, ופתח
שערי שמים בתפילתו, ובמקום להיות

לעומקו של מקרא תזריע

ועוד י"ל, והתגלה הוא כינוי להפשטת הקליפות. אל תקרי והתגלה אלא והתגלה. כנ"ל. והתגלה מה בפנימיותו. אם אין בפנימיותו נתק מיראת שמים, הרי גם בחיצוניותו מתקיים בו וְהִנֵּה לֹא-פֶשֶׁה הַנֶּתֶק בְּעוֹר (יג, לד').

וְהַצְרִיעַ אֲשֶׁר-בּוֹ הִנָּנַע בְּגִדָיו יְהִי כְּרַמִּים וְרֵאשׁוֹ יְהִיָּה פְרוּעַ וְעַל-שִׁפְמָם יַעֲטָה וְטָמְא | טָמְא יִקְרָא (יג, מה') בְּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ לְמַחֲנֵה מוֹשְׁבֵוֹ (יג, מו')

כְּרַמִּים, פְּרוּעַ, יַעֲטָה, כולם לשונות של כיסוי וגילוי. שיכסה את חיצוניותו ויגלה את פנימיותו. וכן ישיבתו בדד מחוץ למחנה, בזה יתקן את פנימיותו על ידי שיצא החוצה. חוץ לג' מחנות. ואפשר שזה גם רמוז בג' הגדולה של והתגלה. שגולה מחוץ לג' מחנות.

פֶשֶׁה הִנָּנַע וגו' צָרַעַת מִמְאָרֶת (יג, נא')

יש ליתן טעם בשינוי לשון התרגום בין פשה לממארת. פֶשֶׁה

וְהַתְּלָחָה (יג, לג')

במסורה ג' גדולה. לומר שג' צריכין תגלחת. לויים בחניכתם, מצורע ונזיר. ונרמז כאן למצורע שתיקונו להיות משרת ה' כלויים, ופְרוּשׁ מתענוגות וצרות עין כנזיר.

ועוד י"ל כיוסף הצדיק שנאמר בו ויגלה ויחלף שמלותיו ויעמוד לפני וגו'. שעתה היא העת לעמוד לפני המלך לשרתו. ובמה בג' דברים. בתורה, עבודה וגמילות חסדים. והם ג' תורה כנגד גמרא. גמילות חסדים כשמה, ועבודה היא התפילה שיגלה בפיו מה שלבו רוחש דבר טוב למלך.

עוד ירמוז והתגלה. ג' גדולה. על ג' שלבים בהופעת הצרעת. שבתחילה תופיע הצרעת בקירות בית, אם חזר בו מוטב ואם לאו תופיע הצרעת בכגד ואם חזר מוטב ואם לאו תופיע הצרעת בעור בשרו. קירות הבית, כגד, עור.

ועל דרך הצח, קיר כגד עור, ר"ת קב"ע. עד שלא היו בשלשתם לא נקבעה בו הצרעת. ואם קים עק"ב אשר שמע אברהם בקולי נבקעה חומת הצרעת.

לעומקו של מקרא תזריע

כי חזרתי לשחרות נעורי, ששזפתני השמש, שהקב"ה המשול' לשמש כי שמש ומגן ה' אלקים, נתן עלי עיניו, והצילני.

כי תחת אשר לא נטרתי ושמרתי את פי [והיינו פְּרָמִי שְׁלִי לֹא נִטְרָתִי], ובמקום שְׁחַרְחַרְתִּי רִיב, עתה משחזרתי בתשובה ונטרתי את כרמי, ושמרתי את פי - על כן אֶל-תִּרְאוּנִי שְׁאֲנִי שְׁחַרְחַרְתִּי, שהרי הצילני ה' והיינו שְׁשֻׁזְפַּתְנִי הַשֶּׁמֶשׁ, והיא עדות שנתקבלה תשובתי.

וזה הוא ששזפתני. שמשגיח עלי, ומושיעני, וכתרגום על הפסוק [עובדיה א, כא] וְעָלוּ מוֹשְׁעִים בְּהַר צִיּוֹן וַיִּסְקוּן מִשִּׁינְבִּין בְּטוֹרַא דְּצִיּוֹן, והוא סוד חילוף הפ' באות ב', שכן בכתיבת סת"ם התוך הלבן של הפ' יש עושין בו צורת ב'. ויהיה ששזפני כמו ששזבני.

וְאִישׁ אֶזְרָא אֶזְרָא פִּי-יְהִיָּה בְּעוֹר-
בְּשָׂרָם בְּהָרַת בְּהָרַת לְבָנָת:
(יג, לח')

ברש"י, (בפסוק ב'), בהרת. חברבורות. וכן בהיר הוא בשחקים (איוב לז, כא). והוא כעין כתמים הדומים לעננים בשמים, שאינם

תרגומו אוסיף, כלומר מוסיף והולך. לעומת זאת ממארת תרגומו מחסרא, והוא מלשון פוחת והולך וכן קראו הכתוב פְּחָתָהּ הוּא (יג,נה).

לפשטן של דברים ככל שהנגע מוסיף והולך הצרעת מחסרת ופוגמת את הבגד עד שצריך לקרעו או לשורפו.

ולעומקו של מקרא ועל דרך המוסר, נֶאֱמַר שהנגע בא על עבירה של לשה"ר ולכן כל תוספת בלשה"ר חסרון הוא לגביו. ולעומת זאת ככל שיחסיר בלשה"ר יהיה זה בעבורו תוספת ברכה. ואולי גם לזה כוונו חז"ל באמרם כל המוסיף גורע. פשה והא אוסיף, צרעת ממארת סגירות מחסרא, שהוסיף בדבריו ונחסרו זכויותיו ותיקונו שהוסיף זכויותיו ונחסרו עוונותיו.

ועוד לענין שער שחור

על דרך הצח, זה שנאמר [שה"ש א, ו'] אֶל-תִּרְאוּנִי שְׁאֲנִי שְׁחַרְחַרְתִּי שְׁשֻׁזְפַּתְנִי הַשֶּׁמֶשׁ בְּנִי אֲמִי נִחְרוּ-בִּי שְׁמִנִי נִטְרָה אֶת-הַכְּרָמִים פְּרָמִי שְׁלִי לֹא נִטְרָתִי: אל תתמהו ששערי שחור,

לעומקו של מקרא תזריע

בשערי הישיבה, הרי הוא כמכין עצמו לטומאה.

ומאחור נקרא קרח, שאינו חש למה **שקרה מאחוריו**, שאינו מפשפש במעשיו על מה שהיה. **קרה מאחוריו**, היינו נוטריקון קר"ח.

ומלפנים נקרא גבח, שאינו עושה חשבון נפש של להבא. והוא נוטריקון: גְּבַר בלי חשבון.

גבח ר"ת **גם בו חסרון**. ותרגום גבחתו **גְּלוּשׁוּתָהּ**. שיכול לגלוש לעבר החטא בקלות.

וכי יהיה בקרחת או בגבחת נגע לבן אדמדם. (יג, מב).

ירמוז **לכך שמלבין** פני חבירו ברבים וגורם לו מראה אדמדם, הנקרא סומק, או שגורם לו חיוורון שהסתלק דמו. ושופך דם האדם באדם דמו ישפך. זה אדמדם. אז קרחתו או גבחתו הן קרקע פוריה להתפתח בו נגעים. ובמקום שיתקיים בו "שכינת א-ל על ראשו, צרעת פורחת בראשו. וזה שתרגם אונקלוס **בְּגְלוּשׁוּתָהּ**. שגלש מן הקו המפריד בין מצוה ובין עבירה, לעבר העבירה.

מביאים מטר. ויש לעיין בפסוק שהביא רש"י מאיוב, ולא בכדי.

ולעומקו של מקרא, יש לומר שרמז רש"י לשחקים שהם שמים. כשם שהשחקים, השמים העליונים אינם מקבלים טומאה, כן הבהרות הלבנות הן טהורות. **ובהרת אם שפלה היא, טמאה**. ואם אינה שפלה הרי היא כשחקים הללו שאינם מקבלים טומאה. ואכן המשך הפסוק באיוב הוא **וְרוּחַ עֶבְרָה וְתַטְהֵרֵם**. ושם הכוונה, שנשיאים ורוח וגשם אין, וגם כאן, רוח עברה ותטהרם, שאין נגע ואין טומאה.

וְאִישׁ פִּי יִמְרָט רֵאשׁוֹ קִרְחַת הוּא טְהוֹר הוּא: {מא} וְאִם מִפְּאֵת פְּנָיו יִמְרָט רֵאשׁוֹ גִבַּח הוּא טְהוֹר הוּא: (יג, מ"א)

יש ליתן שימת לב לרמזי הקרחת והגבחת. ימר"ט ר"ת יהיה מקום ראיית טומאה. כלומר המקום הפנוי משער מאפשר לראשו לראות מראות טומאה.

ורמזיו, איש, שאין בו שער, מלשון שער שאינו יושב **בשער המלך**,

לעומקו של מקרא תזריע

הפטרת תזריע

במלכים [ב] פרק ד, מב'-ה, יט'

בביאור ההפטרה ושייכותה לפרשה

לכאורה נראה בעליל שייכותה של ההפטרה לפרשה, שכן שתיהן מדברות בעניין המצורע וטהרתו. אלא שבשימת לב, מצויים מספר הבדלים בין ההפטרה לפרשה עד כי צריך ביאור.

כגון: שבפרשה מדובר בטהרת האדם מישראל ובהפטרה בטהרת גוי שאינו בר טהרה כי אינו בר טומאה. וכפי שפירש אוה"ח הק' בעניין טהרת מי פרה אשר נקראת חוקת התורה. וסיכום דבריו שעל ידי קבלת התורה נבדלנו מן העמים, ונעשינו חטיבה של קדושה עליונה לגבי טומאה וטהרה, מה שאין כן אצל אומות העולם שאין מטמאין באהל. וכן יש לומר שאין להם דין טומאת מצורע והסגרתו וכו' כדין חוקי התורה. ומה באה ההפטרה ללמדנו בעניין המצורע.

{נט} זאת תורת נגע-צֹרֶעַת בַּגֹּד הַצֹּמֵר | אוּ הַפְּשֻׁתִּים אוּ הַשְּׂתִלְאוּ הַעֶרְב אוּ כָל-כְּלִי-עוֹר לְטַהְרוּ אוּ לְטַמְּאוּ:

תורת נגע-צֹרֶעַת. יש ליתן טעם לאומרו תורת נגע צרעת. ועל דרך הרמז, יש לומר שירמז ערך לימוד התורה. ועל דרך המוסר.

שאם ילמד נוגע ולא נוגע, ומיצר על כל עת שלומד, הרי תורה זו לא תטהרו אלא תטמאו. וזה כוונת אומרו נגע-צֹרֶעַת. אל תקרי צרעת אלא צר-עַת. שמיצר על עת לימודו, ונוגע לא נוגע בלימודו.

אך אם בוגד [לשון בגד] בצמא וברעב, [נוטריקון צמ"ר], שאינו שֵׁת לבו [לשון פשתים ושתי] לגשמיות אלא רק לערבות [לשון ערב], או כל כלי עור [מלשון שאינו מבקש אלא רק שיעור] ללימוד תורתו, אזי, תורה זו יש בה כדי לטהרו.

לעומקו של מקרא תזריע

ולזה מסתיימת ההפטרה בקידוש ה' שנעשה על ידי טהרת נעמן עם הכנעת גבהות לבו וקבלת מלכות שמים.

וכן הוא אצל אדם מישראל אשר תבוא בו הצרעת על גבהות לבו, ואשר על כן נצטוו בטהרתו על ציפרים ועץ ארז ושני תולעת ואזוב ומיים חיים, אשר יורו כולם על הכנעת הגאווה וגסות הלב וקבלת עול מתוך ענוה, וכפירוש רש"י בפרשת מצורע [יד,ד'] **ועץ ארז. לפי שהנגעים באין על גסות הרוח. **ושני תולעת ואזוב.** מה תקנתו ויתרפא, **ישפיל** עצמו מגאותו כתולעת וכאזוב. ומתוך הכנעת גאוותו יתן לב שצרעתו היא **מדה כנגד מדה** על מעשיו, וכפירוש רש"י שם: לפי שהנגעים באים על לשון הרע, שהוא מעשה פטפוטי דברים, לפיכך הוזקקו לטהרתו צפרים, שמפטפסין תמיד בצפצוף קול. ואשר על כן נאמר בו: **וטבל אותם ואת הצפור החיה על המים הקייים** שהמים ירמזו גם הם להכנעה ולענוה כפי אשר יהיה טיבם תמיד לילך למקום נמוך.**

ובזה יובן מעשה הריפוי של נעמן, שתכלית רפואתו היתה להכניעו ולהודיעו כי יש נביא בישראל אשר

ועוד, שטומאת מצורע מישראל באה על הוצאת רע על זולתו ואשר על כן חלק מתיקונו הוא להיות בדד מחוץ למחנה. ואילו טומאת הצרעת של נעמן באה לו לפי שלקה בשביה מארץ ישראל בערה קטנה ונתהי לפני אשת נעמן. [כפירוש המלבי"ם על פי הגמ' בחולין ה.].

ועוד, שנתנה התורה חוקים ומשפטים לרפואת נגע הצרעת, שאין אחד מהם נמצא בנעמן אשר ריפאה אלישע על פי ה'.

ועוד, שרפואת נעמן במי הנהר שבע פעמים היא הוראת שעה של הנביא, להודיע כי לא הנהר הוא המרפא אלא מופת הוא על פי נביא.

ועוד הבדלים כהנה וכהנה, כפי שימת לב המעיין.

ולעומקו של מקרא נאמר כי משותף אחד ועיקרי לעניין המצורע שבהפטרה ובפרשה. והוא **הכנעת גבהות לבו של האדם בד בבד עם הכרה בכורא עולם והשגחתו על ברואיו.**

לעומקו של מקרא תזריע

בנעמן מפורש בפסוק ט"ז **וַיֹּאמֶר סִי**
יְהוָה אֲשֶׁר עִמָּדָתִי לְפָנָיו אִם אֶקַח
וַיִּפְצַר בּוֹ לְקַחַת וַיִּמָּאֵן.

ובמתנת הביכורים שבתחילת ההפטרה
מפרש המלבי"ם: ובזמן הרעב הזה
הזמין ה' שבא איש מבעל שלישה
והביא לחם שנתבכר שם ראשונה מנחה
אל הנביא והיו מן השעורים שהם
מתבכרים בניסן וגם הביא כרמל
בקליפתו. והיו עשרים לחם **והאיש**
חשב שיאכלם אלישע, והוא
[אלישע] צוה לתתם לפני תלמידיו,
ובא בהם ברכה בדרך נס, ודעת חכמינו
זכרונם לברכה שהיו ב' אלפים
תלמידים עד שכל לחם הספיק למאה
איש.

לכאורה מבואר מדברי המלבי"ם **שלא**
רצה לאכלם, וצוה ליתנם לתלמידיו.

אלא שעל כך הנ'ל יש לשאול:
בשלמא לא רצה הנביא לקבל מתנת
עובד כוכבים, אך מדוע לא רצה לקבל
מאיש ישראל מתנת ביכורים זכה
וטהורה.

ותגדל **הקושיה,** שהרי מבואר בגמרא
[ברכות י:'] אמר אביי ואיתימא ר' יצחק

כל מעשיו **בדבר ה' ובו נתגדל שמו של**
הקב"ה.

ועדיין יש ליתן את הדעת מדוע
פותחת ההפטרה בעניין לכאורה שאינו
שייך לצרעת נעמן: **{מב} וַיֹּאמֶר בָּא**
מבעל שלישה נִבְא לְאִישׁ הָאֱלֹהִים
לָחֶם בְּכֹרִים עֲשׂוּרִים לָחֶם שְׂעִרִים
וְכַרְמֶל בְּצִקְלָנוּ וַיֹּאמֶר הֵן לָעֵם
וַיֹּאכְלוּ.

בדרך הפשט יאמר שהיה במעשה זה
מופת גדול כמבואר שהיה במאכל מועט
כדי ליתן למאה איש, ועוד היה בזה כדי
להותיר כדבר ה'. והוא אחד מתשעת
מעשי הנסים המבוארים לפני צרעת
נעמן ויחדיו הם במספר עשרה נסים.
כפירוש המלבי"ם: ונעמן יספר **נס**
העשירי שנעשה על ידי אלישע.

אך עדיין יש להבין השייכות של
לחם הביכורים להפטרה.

ולעומקו של מקרא יבואר על פי סוף
הסיפור של נעמן. **שבשניהם לא רצה**
הנביא לקבל מתנת בשר ודם:

לעומקו של מקרא תזריע

בעוברו עליו להיות בבית אצלו, [כשונמית ובעלה] היה אוכל לחמו בלילה ההוא או ביום ההוא [בדרך ארעי] והיה שב לעסקיו וגו'. לפירוש הרמב"ם הנ"ל מבואר הדבר שאלישע הנביא חישב דרכיו כדרכם של צדיקים להתנהג תמיד בדרך הענווה, ולקדש שם שמים בלא להשתמש בכתרה של תורה.

וכאשר הציעו לו זוג הזקנים עלית קיר קטנה מטה ושלחן וכסא ומנורה והיה פבאו אלינו יסור שמה, הסכים להנות מהם בדרך ארעי [כנ"ל ברמב"ם], ועוד שקרוב לוודאי ידע ברוח הקדש שעל ידי כך יתברכו בבן לעת זקנתם ויתקדש השם ברבים. ועוד שלעתיד גם יחיה את הנער. ומכל מקום ידע שיהיה בזה קידוש השם.

וכן במתנת הביכורים היה נס גדול בתו את המאכל לתלמידיו ובאורח נס הספיק למאה תלמידים. ובהיות שנת רעב היה בזה קידוש השם שדאג לתלמידיו והחמיר על עצמו מתוך עינוותנותו שלא רצה להשתמש בכתרה של תורה.

הרוצה להנות יהנה כאלישע ושאינו רוצה להנות אל יהנה כשמואל הרמתי ופירש רש"י שם: הרוצה להנות משל אחרים יהנה, ואין איסור בדבר. כאלישע. כמו שמצינו באלישע שנהנה [מעליית קיר קטנה שעשו לו השונמית ובעלה במלכים ב ד, י'] והרוצה שלא להנות. משל אחרים: אל יהנה. ואין בדבר לא משום גסות רוח ולא משום שנאה.

מבואר אם כן שאביי ואיתימא ר' יצחק הביאו ראייה מאלישע הנביא שמותר להנות מאחרים, ומדוע, איפוא, לא רצה ליהנות לא מן הביכורים ולא ממתנת עובד כוכבים.

ומבאר הרמב"ם במסכת אבות פרק ד, משנה ה': דע שזה שאמר שלא תעשה התורה קורדום לחפור בו, כלומר לא תחשבהו כלי לחיות בו, ובאר ואמר כי כל מי שיהנה בעולם הזה בכבוד התורה נוטל חייו מן העולם, פירוש מחיי העולם הבא.

וממשיך שם הרמב"ם [שלכן] אלישע לא היה מקבל ממון מבני אדם, כל שכן שלא היה מבקש מהם וקובע להם חוקים חלילה. אמנם היה מקבל כבוד לבד, כשהיה מאכסן אותו אדם

לעומקו של מקרא תזריע

שפעל אלישע. **שעשה עצמו כעפר הארץ** בעת שלא רצה להנות בעבור המופת שעשה. והיינו **כְּבֵרַת אֲרֶץ, כְּבֵן הארץ שמרצה לבורא שמים וארץ.**

ועדיין נותר להבין שייכותה של ההפטרה כנ"ל גם לתחילת הפרשה היא פרשת תזריע.

ובשימת לב יש לומר ככל האמור לעיל, שגם בברית המילה יש קידוש ה' והכנעה בעצם קיום הברית עם הקב"ה, וכשם שהמילה באה להכנעת האדם ויצריו ולהיותו בענווה כל ימיו, כן הצרעת באה להכנעת האדם ולהיותו בענווה. אלא שהמילה באה ללמדו לאדם הכנעה בטרם יחטא, והצרעת באה ללמדו הכנעה לאחר שחטא. ואשר על כן גם הנימול וגם המצורע רפואתם ביום שמיני שהוא כמבואר בספרים הק' מספר שלמעלה מן הטבע, כן הכנעת היצר והענווה נדרשים לכוחות שמעל הטבע, ואשר על כן נשלח הנביא והחכם אל האדם להורות דרך התשובה על ידי תורה ומצוותיה, ובכך לקדש שם שמים ברבים לעיני כל העמים כן נזכה בכ"א.

כן גם אצל נעמן, בכך שבעינוותנותו לא רצה אלישע לקחת כביכול בעבור המופת שנרפא נעמן מצרעתו, **נתגדל בזה שם שמים ביותר עד שנעמן קבל עליו עול מלכות שמים ולבלתי עבוד יותר ע"ז**, עד כדי שבקש לצבור אדמה לבניית מזבח לה' ככתוב: {יז} **נִיאֲמַר נְעֻמָּן וְלֹא [וְלֹא, הַלּוֹא] יִתֵּן נָא לְעַבְדְּךָ מִשָּׂא צֶמֶד פָּרָדִים אֲדָמָה כִּי לֹא יַעֲשֶׂה עוֹד עַבְדְּךָ עִלְיָהּ לְזִבְחָ לְאֱלֹהִים אֲחֵרִים כִּי אִם לַיהוָה.**

ואשר על כן **לעומקו של מקרא** נאמר כי בזה נקשרת ההפטרה **לעניין המצורע**, שלא באה עליו הצרעת אלא להכניע גאוותו וללכת בדרכים ישרות.

ובזה יובן סיום ההפטרה: **נִיאֲמַר לוֹ לָךְ לְשִׁלּוּם וְיִלָּךְ מֵאֲתוֹ כְּבֵרַת אֲרֶץ.** ומה תלמוד לומר **כְּבֵרַת אֲרֶץ**. פירשו בו מרחק מיל. ועדיין צריך ביאור.

ועל דרך הצח יש לומר שכל מיל ומיל היתה לפניו **כְּבֵרַת אֲרֶץ** ישראל בקדושתה, לדעת שיש בה נביאים צדיקים ונהרות טהורים עד שגם בחזרתו לביתו אל מחוץ לארץ היתה אדמת הארץ לנגדו תמיד בבנותו את המזבח לעבודת ה' מאדמת ארץ ישראל הק', ובזה יצא אל הפועל קידוש ה'

בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות

לטל': 052-7675895

גור-אריה צור

מודיעין עילית

ניתן להצטרף לתפוצת מייל:

leshem895@gmail.com

